לא שכיחא. ולא מסקי אינשי אדעתייהו למחשדינהו לטהורות בהכי. והא דשני לעילא לר' שמעון מדזכות לא תלה עדים נמי לא תנו משום דאכתי לא הוה קיימא לן דרשא דהאי קרא: **מתני' שמא יצא עליה בדרך.** שצריך להשקותה בירושלים בב"ד הגדול כדלקמן: **גמרא עליה.** שלא יצא: **גמ' לא שנו.** הא דתנן בקידושין[1] אבל אשה מתייחדת עם שני אנשים: **שמא יצערך כו'.** הכא נמי הואיל ושניהם אסורין בה לא סגי בחדי שמא יצטרך הבעל או שניהם ב"ד לנקביו כו': **דליסוו עליה סהדי.** אם יצא עליה יעידו עליו[2] לב"ד הגדול ולא יקשקו: **ל"ש.** דאשה מתייחדת עם שני אנשים: **והוליאוה עשרה.** לאשת איש חוץ לעיר במטה בחזקת מתה לקלקל עמה: **דידעי לאתרויי ביה.** ולומר לו מן התורה כשאין האיש מנוקה מעון שצא עליה משנאסרה עליו אין המים בודקין את אשתו: **בעלה נאמן עליה.** ואין צריך להעמיד עדים אצלו: **סוטה שהיא בלאו.** דלא יוכל בעלה הראשון וגו'[3] דאמרינן ביבמות בפ"ק (דף יא.): מה לחי מקייס אחרי אשר הוטמאה[4] לרבות סוטה שנסתרה: **והיא הנותנת.** המדה הזאת שהבעלת רשיה לדבריך היא הנותנת את הדין שאנו אומרים שצריך עדים: **נדה שהיא בכרת.** חמורה עליו ואינו בא עליה: **שכן יש לה היתר.** לכשתטהר לפיכך אין יצרו תוקפו שמובטח הוא לאחר זמן: **שאין לה היתר.** אם תמצא טמאה ולפיכך לבו רודף אחריה: **גנובים.** כלומר דבר האסור לו יצרו רודף אחריו: **ופרכוה.** כדאמר שכן יש לה היתר: **היינו ס"ק.** דבריתא: **אבל אמרו.** לר' יהודה לית ליה: **מתני' ומאיימין עליה.** שהבא מודה: **על עדי נפשות.** כדאמרינן בסנהדרין הוו יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות כו' בפרק אחד דיני ממונות (דף לג.): **ברכה ילדוה עושה.** וגורם לנערה ילדה שתבא לידי קלקול ושמא אמת הדבר אל תבילי עצמך לידי מיתה מעולת זו: **שכינים רעים.** יודעים לפחות ומצויין לה תמיד: **שאינה דאי לשומען.** אינה ראויה לה[5] שאומר לפניה דברי הודאות לדיקים הראשונים אלא כדי שתודה על קלקולה כדאמרי' לקמן[6] יהודה הודה ולא בוש: **שובבה.** כותבת שובר על כתובתה זניתי והפסדתי כתובתי ונותנת ביד בעלה שלא תתבענו לאחר זמן ואינה נהרגת שלא התרו בה עדים בשעת מעשה: **לשער מזרח.** שער החיצון שבו נכנסין להר הבית ומשם לשער נקנור הוא שער העליון שבחומה שבין עזרת ישראל לעזרת נשים: **ששם משקין את הסוטות.** מפני שנתקדש בקדושת עזרה עובי חלל אותו השער מפני המצורעין שמכניסין ידיהן לבהונות ליתן מדם האשם על בוהן ידו ומחוסר כפורים שנכנס לעזרה בכרת לפיכך לא קדשום שיוכל לעמוד בחלל השער שאם היה כהן מוציא את דם האשם חוץ לעזרה הרי הוא נפסל ביוצא לפיכך צריך להכניס ידו לתוך חלל העזרה ובזאת נחוסת מאלכסנדריא של מצרים לאותו שער ועשאו בו נסים כדתנן בסדר יומא (דף לז.): ונקראו על שמו: **ששם משקין סוטות.** דבעינן לפני ה' [במדבר ה] כדיליף לקמן [שם] מפרש מאי היא: **לאותו כנגדיה.** בנגיה הלומר שלה: **אם נקרעו.** אינו מושש: **ואם נפרמו.** אינו מושש. פרימה גדולה מקריעה שנקריעה לקריעים הרבה דמיגלי"ר בלע"ז כמו הא' דפרים סילקא ה"ה. אם נקרעו, כדרך כל הנקריעים, **ואם נפרמו.** קרע משונה לכאן ולכאן ולחתיכות קטנות (סנהדרין מה.). **וסותר את שערה.** קלעי שערה (שם).

יש לה עדים במדינת הים לא שכיחא. וא"ה גא עליה בעלה בדרך נמי לא שכיח: **כי היכי דידעי לאתרויי ביה.** והכי אמרינן נמי בפ' אלו הן הגולין (מכות דף ט.): גבי גולין לעיר מקלט ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יהרגנו בדרך ודייק בגמרא מאי לאו דאתרו ביה דאי קטיל בר קטלא הוא אלמא גבי התראה בעינן תלמידי חכמים: **נדה** שהיא בכרת בעלה נאמן עליה. תימה דמשמע בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לו.): דיחוד דערוות דאורייתא אם כן יחוד דנדה מנלן דשרי ויש לומר דוקא יחוד דערוות דאין להן היתר דומיא דבן עם אמו אסרה תורה אבל נדה לא[7]: **היא** הנותנת. הא היא הנותנת לא דמי כלל לההוא דפרק קמא דעירובין (דף י.): **אמר** להו ק"ו ופרכוה. יש לומר דוקא בפירכא שכן יש היתר[8] לאיסורה פרכוהו אבל בהיא הנותנת לא פרכוהו ולכך הוצרכה לפירכא אחריתי דאשכחן בדוכתי סגיאין דחמירא להו לאינשי עבירה קלה ומסתפו מינה טפי מעבירה חמורה כגון בפ"ק דכתובות (דף ד:) דחמירא להו אבילות אלא הוי אלא מדרבנן מנדה שהיא בכרת ובפ' המקנן (גיטין דף נד.) בתתריה דרבי יהודה חמירא להו שביעית דליכא אלא לאו משבת שהוא בסקילה ובריש פ"ק דבילה (דף ב:) אמר אמי דקיל צריך הרחקה טפי דאמר מ"ש גבי שבת דסתם לן תנא כרבי שמעון וגבי יום טוב כרבי יהודה שבת דחמיר סתם לן כר"ש י"ט דקיל סתם לן כרבי יהודה אלמא זימנין בדילי מקילתא טפי מחמירתא וזימנין איפכא והשתא צריך לישב הבריתא לפי הירושלמי[9] והתוספתא דהכי מיתניא בתוספתא (פ"ח) ר' יהודה אומר נאמן עליה בעלה מקל וחומר ומה נדה שאינה אוסר על בעלה בכרת וכו' ר' יוסי אומר הכתוב האמינו שנא' והבית האיש את אשתו וגו' וירושלמי מיתניא הכי רבי יהודה אומר בעלה נאמן וכו' אמרו לו לא אם אם אמרת בנדה שיש לה היתר וכו' אמר להם רבי יהודה הכתוב הוא והבית האיש את אשתו וגו' אמרו לו ובלבד בעדים והשתא אית לן למימר דבהיא תוספתא פרכוהו והדר אמר להו אמר קרא בההיא דירושלמי אבל (ו) מדרבי יוסי (ז) איכא לתמוה דמעיקרא אמר להו קרא והדר אמר להו קל וחומר: ח) **ואומר** מים גנובים. נראה דהאי וחומר פירושו הכי כלומר מאי תלי בהכי שאין היתר לאיסורה חדא דילרו תוקפו מאחר שאין היתר לאיסורה אין מתון בדבר אם לא עכשיו אימתי ואי"ת לא יתקפנו ילרו על אשתו הואיל ובעלה כבר מיס גנובים ימתקו:

מה

לא שכיחא. ולא מסקי אינשי אדעתייהו למחשדינהו לטהורות בהכי. והא דשני לעילא לר' שמעון מדזכות לא תלה עדים נמי לא תנו משום דאכתי לא הוה קיימא לן דרשא דהאי קרא: **מתני' שמא יצא עליה בדרך.** שצריך להשקותה בירושלים בב"ד הגדול כדלקמן: **גמרא עליה.** שלא יצא: **גמ' לא שנו.** הא דתנן בקידושין[1] אבל אשה מתייחדת עם שני אנשים: **שמא יצערך כו'.** הכא נמי הואיל ושניהם אסורין בה לא סגי בחדי שמא יצטרך הבעל או שניהם ב"ד לנקביו כו': **דליסוו עליה סהדי.** אם יצא עליה יעידו עליו[2] לב"ד הגדול ולא יקשקו: **ל"ש.** דאשה מתייחדת עם שני אנשים: **והוליאוה עשרה.** לאשת איש חוץ לעיר במטה בחזקת מתה לקלקל עמה: **דידעי לאתרויי ביה.** ולומר לו מן התורה כשאין האיש מנוקה מעון שצא עליה משנאסרה עליו אין המים בודקין את אשתו: **בעלה נאמן עליה.** ואין צריך להעמיד עדים אצלו: **סוטה שהיא בלאו.** דלא יוכל בעלה הראשון וגו'[3] דאמרינן ביבמות בפ"ק (דף יא.): מה לחי מקייס אחרי אשר הוטמאה[4] לרבות סוטה שנסתרה: **והיא הנותנת.** המדה הזאת שהבעלת רשיה לדבריך היא הנותנת את הדין שאנו אומרים שצריך עדים: **נדה שהיא בכרת.** חמורה עליו ואינו בא עליה: **שכן יש לה היתר.** לכשתטהר לפיכך אין יצרו תוקפו שמובטח הוא לאחר זמן: **שאין לה היתר.** אם תמצא טמאה ולפיכך לבו רודף אחריה: **גנובים.** כלומר דבר האסור לו יצרו רודף אחריו: **ופרכוה.** כדאמר שכן יש לה היתר: **היינו ס"ק.** דבריתא: **אבל אמרו.** לר' יהודה לית ליה: **מתני' ומאיימין עליה.** שהבא מודה: **על עדי נפשות.** כדאמרינן בסנהדרין הוו יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות כו' בפרק אחד דיני ממונות (דף לג.): **ברכה ילדוה עושה.** וגורם לנערה ילדה שתבא לידי קלקול ושמא אמת הדבר אל תבילי עצמך לידי מיתה מעולת זו: **שכינים רעים.** יודעים לפחות ומצויין לה תמיד: **שאינה דאי לשומען.** אינה ראויה לה[5] שאומר לפניה דברי הודאות לדיקים הראשונים אלא כדי שתודה על קלקולה כדאמרי' לקמן[6] יהודה הודה ולא בוש: **שובבה.** כותבת שובר על כתובתה זניתי והפסדתי כתובתי ונותנת ביד בעלה שלא תתבענו לאחר זמן ואינה נהרגת שלא התרו בה עדים בשעת מעשה: **לשער מזרח.** שער החיצון שבו נכנסין להר הבית ומשם לשער נקנור הוא שער העליון שבחומה שבין עזרת ישראל לעזרת נשים: **ששם משקין את הסוטות.** מפני שנתקדש בקדושת עזרה עובי חלל אותו השער מפני המצורעין שמכניסין ידיהן לבהונות ליתן מדם האשם על בוהן ידו ומחוסר כפורים שנכנס לעזרה בכרת לפיכך לא קדשום שיוכל לעמוד בחלל השער שאם היה כהן מוציא את דם האשם חוץ לעזרה הרי הוא נפסל ביוצא לפיכך צריך להכניס ידו לתוך חלל העזרה ובזאת נחוסת מאלכסנדריא של מצרים לאותו שער ועשאו בו נסים כדתנן בסדר יומא (דף לז.): ונקראו על שמו: **ששם משקין סוטות.** דבעינן לפני ה' [במדבר ה] כדיליף לקמן [שם] מפרש מאי היא: **לאותו כנגדיה.** בנגיה הלומר שלה: **אם נקרעו.** אינו מושש: **ואם נפרמו.** אינו מושש. פרימה גדולה מקריעה שנקריעה לקריעים הרבה דמיגלי"ר בלע"ז כמו הא' דפרים סילקא ה"ה. אם נקרעו, כדרך כל הנקריעים, **ואם נפרמו.** קרע משונה לכאן ולכאן ולחתיכות קטנות (סנהדרין מה.). **וסותר את שערה.** קלעי שערה (שם).

מתני' [א]כיצד עושה לה מוליכה לבית דין שבאותו מקום [ב]ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך רבי יהודה אומר בעלה נאמן עליה: **גמ'** תרי ואיהו הא תלתא לימא מסייע ל' לרב [ג]דאמר רב יהודה אמר רב [ד]לא שנו אלא בעיר אבל בדרך עד דאיכא שלשה שמא יצטרך אחד מהן לנקביו ונמצא אחד מהן מתייחד עם הערוה לא הכא היינו טעמא כי היכי דליהוו עליה סהדי [ה]תלמידי חכמים אין כולי עלמא לא לימא מסייע ליה לאידך דרב דאמר רב יהודה אמר רב [ו]דלא שנו אלא כשרין אבל פרוצין אפילו עשרה נמי לא מעשה היה והוציאוה עשרה במטה לא הכא היינו טעמא דידעי לאתרויי ביה: רבי יהודה אומר בעלה וכו': תניא [ז]רבי יהודה אומר בעלה נאמן מקל וחומר ומה נדה שהיא בכרת בעלה נאמן עליה סוטה שהיא בלאו לא כל שכן ורבנן היא הנותנת נדה דכרת חמירא ליה ומהימן סוטה דלאו לא חמירא ליה ולא מהימן ורבי יהודה מק"ו מייתי לה והא רבי יהודה מקראי מייתי לה דתניא [ח]והביא האיש את אשתו אל הכהן מן התורה האיש מביא את אשתו אבל אמרו חכמים מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך רבי יוסי אומר [ט]בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה נדה שהיא בכרת [י]בעלה נאמן עליה סוטה שהיא בלאו לא כ"ש אמרו לו לא אם אמרת בנדה שכן יש לה היתר תאמר בסוטה שאין לה היתר ואומר [יא]מים גנובים ימתקו וגו' ר' יהודה אומר מן התורה האיש מביא את אשתו אל הכהן שנא' והביא האיש את אשתו אמר להו קל וחומר ברישא ופרכוה והדר אמר להו קרא רבי יהודה היינו תנא קמא איכא בינייהו אבל אמרו: **מתני'** [יב]היו מעלין אותה לבית דין הגדול שבירושלים ומאיימין עליה כדרך שמאיימין על עדי נפשות [יג]ואומר לה בתי הרבה יין עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה שכנים הרעים עושין [יד] עשי לשמו הגדול שנכתב בקדושה שלא ימחה על המים ואומר לפניה דברים [טו] שאינם כדי לשומען היא וכל משפחת בית אביה [יא]אם אמרה טמאה אני שוברת כתובתה ויוצאת [יב]ואם אמרה טהורה אני מעלין אותה לשער המזרח [טז] שעל פתח שער נקנור [יז]ששם משקין את הסוטות [יח]ומטהרין את היולדות [יט]ומטהרין את המצורעין [כ]וכהן אוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה וסותר את שערה רבי יהודה אומר [כא]אם היה לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא היה סותר [כב]היתה מתכסה בלבנים מכסה בשחורים היה עליה כלי זהב וקטליאות

[1] קדושין פ: [לקמן כה.], [2] קדושין פא., [3] [עיין לקמן פא.], [4] קדושין פ: ע"ז כה: פ"ש, [5] [תוספתא פ"א ע"ש היעב], [6] [לקמן כה.], [7] [ל"ל ואומרים כ"א במעשה שבמשניות], [8] [עי' תוס' לקמן ט. ד"ה ששם], [9] סנהדרין מה. [ועי' תוס' לקמן ח. ד"ה והכהן], [10] [עי' תוספות לקמן ח. ד"ה אם היהן], [11] [דף יג.], [12] [דף פ:], [13] [דגרים כד], [14] [שם], [15] [להם רש"ן], [16] [ע"ינ], [17] [וע"ע תוס' סנהדרין לז. ד"ה הסורה], [18] עי' רש"א ואולי ל"ל לישב הבריתא והתוספתא לפי הירושלמי, [19] איכא למימר לקמן ח. ד"ה והכהן], [20] [עי' תוספות לקמן ח. ד"ה אם היהן], [21] [דף יג.], [22] [דף פ:], [23] [דגרים כד], [24] [שם], [25] [להם רש"ן], [26] [ע"ינ], [27] [וע"ע תוס' סנהדרין לז. ד"ה הסורה], [28] עי' רש"א ואולי ל"ל לישב הבריתא והתוספתא לפי הירושלמי, [29] איכא למימר לקמן [30] [עיין לקמן פא., [31] קדושין פ: ע"ז כה: פ"ש, [32] [תוספתא פ"א ע"ש היעב], [33] [לקמן כה.], [34] [ל"ל ואומרים כ"א במעשה שבמשניות], [35] [עי' תוס' לקמן ח. ד"ה ששם], [36] סנהדרין מה. [ועי' תוס' לקמן ח. ד"ה והכהן], [37] [עי' תוספות לקמן ח. ד"ה אם היהן], [38] [דף יג.], [39] [דף פ:], [40] [דגרים כד], [41] [שם], [42] [להם רש"ן], [43] [ע"ינ], [44] [וע"ע תוס' סנהדרין לז. ד"ה הסורה], [45] עי' רש"א ואולי ל"ל לישב הבריתא והתוספתא לפי הירושלמי, [46] איכא למימר לקמן

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן:

במדבר ה טו

2. מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם:

משלי ט יז

הגהות הב"ח

(א) במשנה שכנים הרעים עושין (עפי' לשמו וכו' המיס) תפ"מ ונ"כ ס"ל אל תעשי לשמו הגדול שנכתב בקדושה שימחה על המים: (ב) שם דברים שאינה בדאי לשומען: (ג) שם לשער המזרח לשער נקנור כל"ל ותיבות שעל פתח נמחק: (ד) רש"י ד"ה דליהוו וכו' עליו בב"ד הגדול: (ה) תוס' ד"ה אמר וכו' היתר לאיסורו וכו' ולכך הוצרכו וכו': (ו) בא"ד אבל בדר' יוסי איכא למימר איפכא דמעיקרא:

לעזי רש"י

דימיגציי"ר. לחתוך לחתיכות דקות, לקרוע לגזרים.

מוסף רש"י

ומוסרין לו. מי שקינא לאשתו ונסתרה והוא מעלה להשקותה, מוסרין לו כיצד דין שנעירו, שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך. שהרי נאסרה עליו, כדתנן (לקמן כז:) נטמאה נטמאה, אחד לבעל ואחד לנועל, אם בא עליה שוב אין המים בודקין אותה, דכתיב ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו, ונמצא שם שמים נמחק לנטלה (קדושין פ:). **שמא יצטרך אחד מהן לנקביו.** ובעי להתרחק לגמיעות (שם פא.). **והוציאוה עשרה.** פרצים לאשת איש ווהב (ע"ז בה:). **במטה.** חוץ לעיר לאבנים כמין קוביה מת שלא יבינו (שם) בחזקת שהיא מתה וקלקלו עמה, ואשת איש היתה (קדושין פ:). **וכהן אוחז בבגדיה.** של סוטה, **אם נקרעו, כדרך כל הנקרעים, ואם נפרמו.** קרע משונה לכאן ולכאן ולחתיכות קטנות (סנהדרין מה.). **וסותר את שערה.** קלעי שערה (שם).

תוספות שאנץ

עדים במדינת הים לא שכיחא ולא מסקי אינשי אדעתייהו למחשדינהו לטהורות בהכי והאי דשני לעיל לר' שמעון מדזכות לא חלו עדים נמי לא חלו משום דאכתי לא היה קיימא לן דרשא דהאי קרא. וא"ת היאך יוציאו לעז על הטהורות שיש עדים במדינת הים כיון שהיא יולדת והא אמר לקמן דאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח ואם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים. וי"ל דאינו דבר הניכר כל כך ולא מסקינן אדעתייהו: סוטה שהיא בלאו פי' דלא יוכל בעלה הראשון ואמרינן בפ"ק דיבמות אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה הנסתרת: ואומר מים גנובים ימתקו וגו' תימה מאי ואומר הא כבר נפרך הק"ו וי"ל דה"פ וכי תימא דיש לו לבעל להיות נאמן על אשתו דכיון שהיא שונאה בעיניו לא יבא עליה ומ"ה מייתי ואומר מים גנובים ימתקו וחיישי' שמא יבא עליה: **מתני'** היו מעלין אותה לב"ד הגדול שבירושלים והקשה ה"ר אלחנן דאמאי לא חשיב אותה גבי מילי דבעו ב"ד של ע"א פ"ק דסנהדרין וי"ל דתנא ושייר דהכי נמי לא קתני זקן ממרא דצריך ב"ד של ע"א. ומעלין אותה לשער המזרח ומשם לשער נקנור פ"ה נקנור אדם גדול היה והביא דלתות נחשת מאלכסנדריא של מצרים לאותו שער ונעשו בו נסים כדאמר בסדר יומא ונקראו על שמו הוא שער העליון שבחומה שבין עזרת ישראל לעזרת נשים ששם משקין את הסוטות שלא נתקדש בקדושת העזרה עובי חלל אותו השער מפני המצורעין שמכניסין ידיהן לבהונות ליתן מדם האשם על בוהן ידו ומחוסר כפורים שנכנס לעזרה בכרת. לפי' לא קדשום שיוכל לעמוד בחלל השער שאם היה הכהן מוציא את דם האשם חוץ לעזרה הרי הוא נפסל ביוצא לפי' לכן צריך להכניס ידו לתוך חלל העזרה ובזאת נחוסת מאלכסנדריא של מצרים לאותו שער ועשאו בו נסים כדתנן בסדר יומא (דף לז.): ונקראו על שמו: **ששם משקין סוטות.** דבעינן לפני ה' [במדבר ה] כדיליף לקמן [שם] מפרש מאי היא: **לאותו כנגדיה.** בנגיה הלומר שלה: **אם נקרעו.** אינו מושש: **ואם נפרמו.** אינו מושש. פרימה גדולה מקריעה שנקריעה לקריעים הרבה דמיגלי"ר בלע"ז כמו הא' דפרים סילקא ה"ה. אם נקרעו, כדרך כל הנקריעים, **ואם נפרמו.** קרע משונה לכאן ולכאן ולחתיכות קטנות (סנהדרין מה.). **וסותר את שערה.** קלעי שערה (שם).

ל א ב מי' פרק ג מהלכות סוטה הל' ל סמג עשין מז:

לא ג טוש"ע אה"ע סי' כג סעיף ה בהגהה:

לב ד מי' פכ"ב מהל' אישות ביאה הל' מ טוש"ע שם:

ה [מי' פכ"ב מהל' אישות הל' ל טוש"ע אה"ע סי' כג סעי' ל יו"ד סי' קצה סעי' ל]:

לג ו מי' פ"ג מהל' סוטה הלכה [ל] כ סמג עשין ט:

ז [מי' שם טוש"ע אה"ע סי' קטו סעי' ו ז]:

לד ח מי' שם הל' ג:

לה ט י כ מי' פ"ד מהל' אישות כפרה הלכה ב:

לו ל מי' פ"ג מהל' סוטה הלכה יא סמג עשין מז:

לז מ מי' שם הלכה ד:

מה להלן בשבעים ואחד. תימה אמאי לא תני להו לסוטה וזקן ממרא בפ"ק דסנהדרין (דף ג.) בהדי הני דהוו בב"ד של שבעים ואחד וי"ל משום דגמר של סוטה וזקן ממרא לא היה בבית דין של שבעים ואחד: **מה** להלן בבית דין של שבעים ואחד. קשיא כיון דילפינן מזקן ממרא אית לך למימר גבי סוטה שהמקום גורס כמו גבי זקן ממרא ולכך היו מעלין אותה לנשכת הגזית מ"כ פסקו המים המרים מיום שגלתה סנהדרין ושבה לה בחנות כדאמר בפרק היו בודקין (סנהדרין דף מא.) לפי שלא רצו לדון דיני נפשות לפי שהמקום גורס ובפרק בתרא דמכילתין (לקמן דף מז.) אמרינן דרבן יוחנן בן זכאי הפסיקן וקודם גלות סנהדרין אומר בפרק היו בודקין (שם מא.) דרבן יוחנן בן זכאי תלמיד יושב לפני רבו היה ולא מקרי רבן ונראה דאיסור לא היה מעכב ואם לא היו מאיימין כלל אעפ"כ היתה שותה הילכך היתה נוהגת אפי' לאחר גלות:

לא עבר זר בתוכם. פירש ר"י(ו) בשם רבי שמואל היינו בחלוקת יחזקאל שראובן ויהודה שכנים: **שמעת** מינה כותבין שובר. תימה והא הכא לא אפשר בלא שובר אם היא אומרת אבדה כתובתי בשלמא לזה בעלמא מעכב הפרעון עד שיחזיר מלוה את השטר אבל כאן אין פרעון שהרי כאן אבדה כתובתה והיכא דלא אפשר דברי הכל כותבין וי"ל שהיה יכול לעכב את הגט אלא עד שתחזיר לו הכתובה אבל תמיה לפוס מאי דמסיק במקום שאין כותבין כתובה כותבין שובר למה לי למיכתב שובר יקרע הגט ויכתוב עליו גיטא דגן דקרעינוהו לא משום דגיטא פסולא הוא אלא דלא תהדר ותגבי ביה זימנא אחריתי כדאמרינן בפ' הכותב (כתובות דף פט.) ובפרק קמא דבבא מציעא (דף יח.) וי"ל דהכא מיירי מן הסכנה ואילך דאמר בפרק הכותב (כתובות דף פט.) דגובה בעדי גירושין אפילו בלא גט: **אמר** רבא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן. מקשים הא במקום שכותבין אין כותבין שובר ובגט פשוט (ב"ב ד' קעא.) אמר ר"נ מסתברא דכותבין שובר דאי אין כותבין יאכל הלה ואחי מ"ל אבל אלא מאי כותבין אבל שובר יאכל הלה ואחי מ"ל רבא אין עבד לה לאיש מלוה אלמא דקיבל אותה סברא דכותבין ונראה דרבא ס"ל כותבין אבל הכא דחייה בעלמא הוא דליכא למשמע מהכא דכותבין שובר:

ששם

וקטליאות נזמים וטבעות [א]מעבירין ממנה כדי לנוולה [ב]ואחר כך [ג]מביא חבל מצרי וקושרו למעלה מדדיה [ד]וכל הרוצה לראות בא לראות [ה]חוץ מעבדיה ושפחותיה מפני שלבה גם בהן [ו]וכל הנשים מותרות לראותה שנאמר [ז]ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה: **גמ'** מנהני מילי א"ר חייא בר גמדא א"ר יוסי בר' חנינא אתיא תורה תורה כתיב הכא [ח]ועשה לה הכהן את כל התורה וכתיב התם [ט]על פי התורה אשר יורוך מה להלן בשבעים ואחד אף כאן בשבעים ואחד: ומאיימין עליה וכו': [י]ורמינהו [יא]כדרך שמאיימין עליה שלא תשתה [יב]כך מאיימין עליה שתשתה אומרים לה בתי אם ברור לך הדבר שטהורה את עמדי על בורייך ושתי לפי שאין מים המרים דומין אלא לסם יבש שמונח על בשר חי אם יש שם מכה מחלחל ויורד אין שם מכה אינו מועיל כלום [יג]לא קשיא כאן קודם שנמחקה מגילה כאן לאחר שנמחקה מגילה: ואומר לפניה וכו': ת"ר [יד]אומר לפניה דברים של הגדה ומעשים שאירעו בכתובים הראשונים כגון [טו]אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם יהודה הודה ולא בוש מה היה סופו נחל חיי העולם הבא ראובן הודה ולא בוש מה היה סופו נחל חיי העולם הבא ומה שכרן מה שכרן כדקא אמרינן אלא מה שכרן בעולם הזה [טז]להם לבדם נתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם בשלמא ביהודה אשכחן דאודי דכתיב [יז]ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני אלא ראובן מנלן דאודי [יח]דא"ר שמואל בר נחמני אמר ר' [יט]יוחנן מאי דכתיב [כ]יחי ראובן ואל ימות [כא]וזאת ליהודה כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון עד שעמד משה ובקש עליו רחמים אמר לפניו רבש"ע מי גרם לראובן שהודה יהודה [כב]וזאת ליהודה [כג] מיד [כד]שמע ה' קול יהודה על איבריה לשפא ולא הוה קא מעיילין ליה למתיבתא דרקיעא [כה]ואל עמו תביאנו ולא הוה קא ידע משקל [כו]ומטרה בשמעתא בהדי רבנן [כז]ידיו רב לו לא הוה קא סלקא ליה שמעתא אליבא דהילכתא [כח]ועזר מצריו תהיה בשלמא יהודה דאודי כי היכי דלא תישרף תמר אלא ראובן למה ליה דאודי [כט]והאמר רב ששת [ל]חציף עלי (בר ישראל) דמפריט חטאיה כי היכי דלא ליחשדו אחוהי [לא] : אם אמרה טמאה אני וכו': [לב]שמעת מינה כותבין שובר אמר אביי תני מקרעת א"ל רבא והא שוברת קתני אלא אמר רבא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן: ואם אמרה טהורה אני מעלין אותה לשערי מזרח: מעלין אותה

התם

וקטליאות. תכשיט הוא כמין חלי עיגול פתוח וסוגרת בו את חלוקה ומקיף את גרונה מן הלדדין: **חבל ממלרי.** עשוי מצורי דקל מסיב הגדל סביב הדקל וכרוך עליו: **וקושרו למעלה מדדיה.** כדי שלא ישמטו בגדיה לארץ: **שלבה גם בה.** כשאדם רואה בני ביתו דעתו מתגברת עליו ולא תירא ולא תודה ואינו מבקשין שתודה ולא יתמה אם הקדש על המים: **וכל הנשים מותרות לראותה.** לקמן(מ) פריך והא תנא ריש כל הרואה לראות בה רואה ואפילו אנשים: **ונוסרו כל הנשים.** מקרא הוא ביחזקאל: **גמ' מנא הני מילי.** דבעיא ב"ד הגדול נהי דבירושלים בעינן להקשותה כדכתיב והעמיד הכהן את האשה לפני ה' (ט) אבל ב"ד הגדול דהיינו שבעים ואחד מנלן דלא נתקשרו בה אחד מאלו בתי דינין שהיו שם של עשרים ושלשה אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה כדאמר בסנהדרין (דף פו.): **מה להלן.** בזקן ממרא: **בשבעים ואחד.** דכתיב (דברים יז) מן המקום ההוא מקום מיוחד דהיינו לשכת הגזית שאפילו מלאן אבי פגי והמרה עליהן ילפינן מיניה דאין המרלאתו המרלה (סנהדרין דף יד.): **עמדי על בורייך.** היסמכי על נקיותיך: **קודם שנמחקה מגילה.** כדי שלא יאמר הסם מאיימין שלא לשתות ולאחר שנמחקה אומרים לה דברי תנחומין לשתות אם נקיה היא כדי להטהרה לבעלה שלא תירא מן המים ותאמר טמאה אני והיא טהורה ותוליא לעז על עצמה ועל בניה: **בכתובים הראשונים.** בדברים הכתובים בתורה שנעשו בימים הראשונים כגון הגדה זו דאשר חכמים יגידו ויודו על חטאם ולא כחדו עונם מאבותיהם ומי הם ראובן במעשה בלהה דכלקמן ויהודה במעשה תמר לדקה ממני: **להם לבדם נתנה הארץ.** יהודה זכה למלכות בתוספת' דברכות (פ"ד) נטל חלק תחילה בארץ בעבר הירדן: **ולא עבר זר בתוכם.** דרש רבי תנחומא אימתי לא עבר זר בתוכם כשבא משה לברכן: **יחי ראובן וזאת ליהודה.** אין לך ברכה כל השבטים מתחלת וזאת חוץ מזו: **עצמותיו של יהודה מתגלגלין בארון.** עצמות כל השבטים העלו ממצרים והוא שאמר יוסף והעליתם את עצמותי מזה אתכם (שמות יג) עם עצמותיכם והיו עצמות כל השבטים שלבן קיימת ויהודה איבריו מתפרקין ומתגלגלין בארונו מפני שירדה את עצמו בערבונו של בנימין וחטאתי לך כל הימים (בראשית מג) אפי' לעולם הבא ומהכא נפקא לן (מכות דף יח.) גידוי של חכם אפילו על תנאי הוא בא: **מי גרם לראובן שיודה.** במעשה ילועי אביו: **יהודה.** שהודה במעשה תמר. וכן היה מסורת בידיהם ומדרש אגדה דר' תנחומא כשאמר יהודה לדקה ממני עמד ראובן ואמר בגלגלתי ילועי אבי ועכשיו יחי ראובן שלבו קיימת כאילו הוא חי וזאת ליהודה בחמיה שעצמותיו מגולגלין: על איברי לשפא למקום שנתקו משם כמו רשף מדוכתיה: מאן דמפרש חטאיה. והתם (יומא פ"ו) רבי כתוב אחד אומר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתוב אחר אומר ימודה ועזוב ירוחם. לא קשיא כאן בחטא המפורסם טוב לו להודות לרבים (ו) דנראה שאינו נכלם בדבר. ש"מ ממתני' בותבין שובר ופלוגתא היא בב"ב ק"ט). רבא אמר במקום שאין כותבין. יקשה דהא רבא גופא אמר בגט פשוט דכותבין שובר משום דעבד לזה לאיש מלוה והכא משמע דלית ליה. וי"ל דאית ליה דכותבין והא דקאמר הכא במקום שאין כותבין דיחוי בעלמא הוא כלומר מהא לא תפשוט מידי דאיכא לאוקמא במקום שאין כותבין:

(ו) נראה דל"ל מי שיתנים אבל בתנאי שאינו מפורסם גיב לו שלא יגנה מעתה דאם שלאה אשינו נכלם בדבר.

עין משפט נר מצוה

לח א מי' פ"ג מהל' סוטה הלכה ד ממג עשין עו:

לט ב מי' שם הל' יא:

מ ג מי' שם הל' ה:

מא ד מי' שם הל' ו:

מב ה מי' שם הל' ה:

מג ו ז מי' שם פ"ד הל' ה ממג שם:

מד ח מי' שם פ"ג הלכה ב:

מה ט מי' פ"ב מהל' מטמאי הלכה ה וטוש"ע א"ח סי' תכ' סעיף ב בהג"ה:

תורה אור השלם

1. וְהִשְׁבַּעְתִּי זֹמַּה מִן הָאָרֶץ וְנוֹסְרוּ כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כִּזִּמָּתְכֶנָּה:
יחזקאל כג מח

2. אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְיָ וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת: במדבר ה ל

3. עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל:
דברים יז יא

4. אֲשֶׁר חֲכָמִים יַגִּידוּ וְלֹא כָחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם:
איוב טו יח

5. לָהֶם לְבַדָּם נִתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא עָבַר זָר בְּתוֹכָם: איוב טו יט

6. וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמַר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְּנִי וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ:
בראשית לח כו

7. יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר:
דברים לג ו

8. וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְיָ קוֹל יְהוּדָה וְאֶל עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה:
דברים לג ז

תוספות שאנץ

לבדם נתנה הארץ פ"ה יהודה זכה למלכות בתוספתא דברכות (פ"ד) קאמר דראובן נטל תחלה חלק בעבר הירדן: היו עצמותיו מגולגלין פ"ה איבריו היו מתפרקין בארונו מפני שנדה את עצמו בערבונו של בנימין וחטאתי לך כל הימים אפי' לעולם הבא ומהכא נפקא לן גידוי של תלמיד חכם אפילו על תנאי בא ל"ה: מי גרם שיודה יהודי פ"ה דאמרי במדרש ר' תנחומא כשעה שאמר יהודה צדקה ממני אמר ראובן גם אני בלבלתי יצועי אבי ועכשיו יחי ראובן שלבו קיימת כאילו הוא חי וזאת ליהודה בחמיה שעצמותיו מגולגלין: על איברי לשפא למקום שנתקו משם כמו רשף מדוכתיה: מאן דמפרש חטאיה. והתם (יומא פ"ו) רבי כתוב אחד אומר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתוב אחר אומר ימודה ועזוב ירוחם. לא קשיא כאן בחטא המפורסם טוב לו להודות לרבים (ו) דנראה שאינו נכלם בדבר. ש"מ ממתני' בותבין שובר ופלוגתא היא בב"ב ק"ט). רבא אמר במקום שאין כותבין. יקשה דהא רבא גופא אמר בגט פשוט דכותבין שובר משום דעבד לזה לאיש מלוה והכא משמע דלית ליה. וי"ל דאית ליה דכותבין והא דקאמר הכא במקום שאין כותבין דיחוי בעלמא הוא כלומר מהא לא תפשוט מידי דאיכא לאוקמא במקום שאין כותבין:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי גרס לראובן שהודה יהודה. נ"ב כתבו התוס' בפ' החובל דף נ"ב אע"ג דאמר במדרש ויצא לראובן אל הבור תלמוד שבא משקו ומתפגיעתו על שבלבל יצועי אביו הה היה קודם מעשה תמר מ"מ לא הודה ברבים עד אחר שהודה יהודה ע"כ: (ב) שם חחת ליהודה שמע כל"ל ותיבת מיד נמחק: (ג) שם דלא ליחשדו אחוהי בהדיה: (ד) רש"י ד"ה למתיבתא לישיבה של מעלה הס"ד ואח"כ מ"ה למשקל וכו' ונ"ל עם שאר חכמים הס"ד: (ה) ד"ה מאן וכו' שאינו בוש ונכלם: (ו) תוס' ד"ה לא וכו' פירש ר"י. נ"ב וכן פי' רש"י בחוב ט"ו ועי"ש:

גליון הש"ם

גמ' ורמינהו כדרך שמאיימין עליה. עיין לקמן דף יד ע"ב תוד"ה אי משום.

מוסף רש"י

מאי דכתיב יחי ראובן ואל ימות וזאת ליהודה. מה ראה לסמוך יהודה לראובן ומה ראה להתחיל בלשון וזאת ליהודה, אלא לפי שהיו עצמות כל השבטים שלבן קיים ושל יהודה מגולגלין, אמר לשון זה יחי לראובן, כלומר לראובן שלבו קיימת כאילו הוא חי, וחלת תהיה ליהודה שהם מגולגלין (מכות יא.) עצמות כל השבטים יצאו ממצרים ונשאום בניהם במדבר, וחזו שאמר יוסף לאחיו (שמות יג) והעליתם את עצמותי מזה אתכם, עם עצמותיכם (שם) כל השבטים יצאו עצמותיהם ממצרים ונקברו בארץ ישראל, שנאמר והעליתם את עצמותי מזה אתכם, משמע שאף עצמותם העלו, ולא נכתב יוסף אלא לודיעך שבחו של משה, שכל ישראל נתעסקו בכיתה וכולו עסוק במלוה (ב"ק צב.). מגולגלין בארון. לא היה שלבו קיימת ומחוברת מפני גידוי דקאמר ליה ליעקב (בראשית מג) אם לא הביאותיו אליך והצבתי לך לפני הימים, ואע"פ שנתקיים התנאי, נפקא לן במסכת מכות (יא.) קללת חכם אפילו על תנאי היא בתה (ב"ק צב.). לשפא. נכנס כל עצם ונתחבר למקומו שלא משם. לשפא, אשלייה שדומה בלעז, כמו (חולין מב.) שף מדוכתיה (ב"ק צב. וכעי"ז מכות יא.). משקל ומטרה. לשון ויתן (שם), ידיו רב לו. עיר"כ נמ. [ועי' תוספות לקמן מ: ד"ה ואח"כ], ב) [תוספתא פ"ח], ג) ב"ק לב. מכות יא: ע"ש, ד) [ל"ל יונתן וכ"ל בע"ז], ה) [ל"ל ומיטרא כך מיתא בשאלתות פ' מקץ סי' ל], ו) ברכות לד: ע"ש, ז) [מכות פט. עוד שם מז: ע"ש], ח) [לף מ:], ט) [במדבר ה], י) [ל"ל גידוי על תנאי לריך הפרה],

---

מסורת הש"ס

(מ) עירובין נמ. [ועי' תוספות לקמן מ: ד"ה ואח"כ], ב) [תוספתא פ"ח], ג) ב"ק לב. מכות יא: ע"ש, ד) [ל"ל יונתן וכ"ל בע"ז], ה) [ל"ל ומיטרא כך מיתא בשאלתות פ' מקץ סי' ל], ו) ברכות לד: ע"ש, ז) [מכות פט. עוד שם מז: ע"ש], ח) [לף מ:], ט) [במדבר ה], י) [ל"ל גידוי על תנאי לריך הפרה],

התם קיימא. בגמרא הגזית כדקאמרת שיאיימו עליה ב"ד הגדול ולשכת הגזית בעזרה היתה חציה בקודש וחציה בחול כדאמר ביומא פרק שני (דף כה.): **ומחתינן לה.** מכל הר הבית לאחר שיאיימו עליה: **כדי ליענשה.** ותלאג מן המיס ותולה כשתרגלה בגרתה:

מסיעין היו את העדים. שמעידים עדות נפשות וכשבודקין אותן היו מסיעין אותן מפיה לפיה ומלשכה לגשכה: **לפני ה'.** והוא הפתח שבו דרך כניסה ויציאה לכל בתי עזרה: **לקורבנייהו.** כשמקריבים את קרבן קיניהם לטהרם בחילת קדשים ומצוה על האדם שיעמוד ושמור על קרבנו ונפקא לן בספרי מתשמרו להקריב לי במועדו (במדבר כח) ומי שיכול ליכנס בעזרה נכנס ואלו שלא היו יכולות מפני שהיו מחוסרות כפרה עומדות בחלל שער נקנור שלא נתקדש: **וזין וזכות נמי.** כשמקריבין [a] קרבניהם הן ממוסרי כפרה ואינן יכולין ליכנס: **שלא יהא לבה גס בחברתה.** שמא האחת עומדת על בוריה ואינה מודה לומר טמאה אני וחברתה שהיא טמאה רואה אותה אני בושתה ולבה מתגבר עליה לעשות כמו זו ואינה מודה: **לא מן השם הוא זה.** לא זהו הטעם שאמרת העיקר הנאמר בדבר: [b] **אוסף.** [c] והשביע אותה הכהן: ר"ש יהיב טעמי לקראי בג"מ (דף קטו.) דקא אמר לא מחבל בגד אלמנה [d] בעניה נאמר ולא בעשירה דטעם המקרא שאם אתה ממשכנה ואתה מייב להחזיר לה ואתה נכנס שחרית ליטלו וערבית להחזירו משיאה שם רע בשכיבותיה: **מאי בינייהו.** בין רבי יהודה לרבי שמעון מי משוס לבה גס בה ומי משוס גזירת הכתוב: **מיכא בינייהו.** אשה שאנו רואים בה שהיא רותתת מאימת המיס ואינה מודה למ"ד שלא יהא לבה גס בה זו אנו רואין שאין לבה גס בה ולמאן דלא דריש טעמא דקרא אלא גזירת הכתוב אין משקין עמה אחרת: **ורוסס מי משקין.** עמה אחרת נהי דאין לבה גס בה המיכא משוס עשיית מצות חבילות כדתניא כו': **חבילות חבילות.** שנראה כמי שהיו עליו למשאו וממהר לפרק משאו: **בכהן אחד.** הוי חבילות וכן לגבי עבדים בג"ד אחד ובאחדון אחד: **ופרע.** בכל מקום לשון גילוי הוא: **גופה מנין.** דתנן מגלה את לבה: **סופר את שערה.** מרבה בגילויה שסותר קליעתה: **חייש להרהורא.** שלא יתנו הרואין את לבם בה: **האיש מכסיס אותו.** כשנקלל: **פרק אחד.** מתיכת בגד מלפניו ושאר כל גופו ערום: **שכולה ערוה.** אחוריה ופניה שניה הכשת נראה משני לדדין: **הכא היינו טעמא דר' יהודה שמא שלא מב"ד ולאו.** שטהורה תמצא ולא יבדקוה המיס ויתגרו בה ויהיו רודפים אחריה כל ימיה: **פרחי כהונה.** נקט על שם שהיו מצויין בעזרה יותר משאר העם: **וכי חיישי אפי לאגרויי באחרנייתא.** על ידי שראו את זו ערומה מתגרה ילרם בנשים אחרות: **גמירי.** מסורת בידי מרבותי: **דרבנן אדרבנן לא קשיא.** בתמיה. דשניה רבי יהודה ולא חייש לשנוי דרבנן: הכא

ויתגרו בה פרחי כהונה. תימה כיון דלאו חובה לאנשים לראותה יתלו סדין של בוץ בינה לבין האנשים ויסתור שערה כדאמר קרא ואי משוס כהן המשקה אותה יהפוך פניו לגד אחר והכי תני בספרי בהדיא ופרע את ראש האשה סדין של בוץ פורש בינו לבין העם כהן פוגה לאחוריו ופורעה כדי לקיים בה מצות פריעה ולרבי יהודה נמי נעשה כך וי"ל לר' יהודה אם היו פורסין סדין בינה לבין האנשים לא היה ניוול כל כך בפני הנשים כמו באנשים שאין אשה בושה מפני חברותיה ולא יוסרו: **גמירי** אין יצר הרע שולט אלא במה שעיניו רואות. מקשי' מפרק אין דורשין (חגיגה יא.): דאמר עריות בין בפניו בין שלא בפניו נפיש יצריהו ולא קשיא מידי דהתם ה"פ מאחר שראה הערוה פעם אחת שוב מהרהר אחריה לעולם אפי' שלא בפניה אבל מאחת שראה הנקלקת ערומה אינו מהרהר אחר אחרת: ואחר

[a] מהדרין נב: [מוספתא מהדרין פ"ט], [b] [תענית כז.], [c] [יומא מח: וש"נ], [d] [נדרים עג. ע"ש מוספתא דנגעים פ"ח ע"ש ומוספתא סוטה פ"ח ע"ש], [e] [קדושין סח: וש"נ], [f] ל"ל דתניא, [g] [ברכות מט. פסחים קנ:], [h] [מהדרין מה.], [i] [מיר מה:], [j] ל"ל מסתקלא ודע דבמהדרין מה. איתא מקטלא], [k] [במהדרין איתא רבה], [l] [עי' תענית כז.], [m] פ"ח קיימים, [n] [עי' היטב נדרים עג. ומש"ש על הגליון], [o] [בנדרים כד], [p] [שיין לעיל ז. במשנה], [q] [שיין לעיל ז. במשנה], [r] [שיין לעיל ז. במשנה].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה איכא וכו' נקטול והכי נמי אמר בפרק ערף וכו' ר' יהודה וכו' שמעון וכו' דלר' יהודה דאמר לאותה:

גליון הש"ס

גמ' אין משקין שתי סוטות. עיין נדרים דף עג ע"א: **שם כאן בבהן אחד.** עיין מנ"א סימן קמז ס"ק יא: **שם** דר' אדר"י **לא קשיא.** פסחים יח ע"א מתוכות כד ע"ב: **רש"י** ד"ה אותה והשביע אותה הכהן. נדרים דף עג ע"א איתא כהן בריתא משום שנאמר והשקה אותה לבדה (ונקרא לא כתיב אותה) ופי' הר"ן שם כיון דכתיב והשקה במפיק ה' הוי כאילו כתיב אותה וא"כ הכא נמי בתה לאחריני אמר קרא אותה היינו על ידי מפיק ה' דוהשקה. אבל בגמ"ש שם וכן בפי' המתוה בשם רש"י איתא משום שנאמר והשקה לבדה והיינו מדכתיב במפיק ה' וא"כ י"ל דדמיק לומר דקולא הש"ס זה בלשון אמר קרא אותה מש"ה פי' רש"י הכא דהיינו קרא והשביע אותה והרי הכא בריתא אחרת ובגמ"ש איתא שנאמר והעמיד אותה הכהן והיינו ע"כ מדכתיב והעמידה במפיק ה"א הוי כאילו כתיב אותה וקשה אמאי נעוה ממאי דמפורש בבריתא שנאמר והשקה. ובסיורי כנה"ג א"מ בסוף הספר בלשונאמי על הרמב"ם כתב דל"ל ברמב"ם והקריב אותה. וא"כ י"ל דהרמב"ם ס"ל דבבריתא דהכא דנקט אמר קרא אותה היינו קרא דוהקריב אותה:

מו א מיי' ס"ג מהל' סוטה הל' ג סמג עשין מז:

מז ב מיי' פ"ח מהל' עדות הלכה ד:

מח ג מיי' פ"ו מהלכות כלי המקדש הל' ח:

מט ד מיי' פ"ד מהל' מחוסרי כפרה הל"ב:

נ ה ו מיי' פ"ד מהל' סוטה הלכה ב:

נא ז מיי' פי"ח מהל' טומאת צרעת הל"י:

נב ח מיי' פ"ג מהל' עבדים הלכה ט:

נג ט מיי' פ"י מהל' רוצח הלכה ה:

י מיי' שם [ופי"ח מהל' טומאת צרעת הל' ו ופ"ג מהל' עבדים הל' טן]:

נד כ מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הלכה ח סמג עשין קכ:

תורה אור השלם

1. וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְיָ וּפֹרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִרִים:

במדבר ה יח

2. וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן הַמִּשְׁקֶה אֶת הָאִישׁ הַמִּשְׁקֶה וְאָתָם לִפְנֵי יְיָ פֵּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ויקרא יד יא

3. וְהִשְׁבִּיעַ אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ וְאִם לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִרִים הָאֵלֶּה:

במדבר ה יט

מוסף רש"י

מסיעין את העדים. קודם קנלת עדות ממקום למקום ומהדר למהדר, כשבאין להעיד אומרים להם לא נקבל כאן אלא כאן, וכן משם למקום אחר (סנהדרין לב.). **שלא יהא לבה גס בחברתה.** הוא"ל ויש לה חבירתה, אומרת מה בכך אם אשתה גם אני (נדרים עג.). **חבילות חבילות.** דמיחזי עליה כמשאוי (רשב"ם פסחים קב:). **חייש להרהורא.** שמא יתנו בה עייניהם ויבואו לידי הרהור (סנהדרין מה.). **פרק אחד.** כלומר מעט ממנו מלפניו, וי"א פרק תחיכת בגד, ולשון פרק בתרוייהו לשני פוסקי"ן (שם).

תוספות שאנץ

אתיין וקיימן אקרבנייהון שמקריבין קיניהן לטהרן באכילת קדשים ומצוה על האדם שיעמוד ושמור על קרבנו ונפקא לן בספרי מתשמרו להקריב לי במועדו ומי שיוכל ליכנס לעזרה נכנס ואלו שלא היו יכולות מפני שהן מחוסרי כפרה עומדות בחלל שער נקנור שלא נתקדש ל"ה. מכסין אותו פרק אחד כשנוקל חתיכת בגד מלפניו. ויתגרו בה פרחי כהונה. פ"ה פרחי כהונה לאו דוקא אלא נקט אותם על שהן מצויין בעזרה יותר משאר בני אדם:

ששם משקין את הסוטות. בתוספתא (פ"ח) שנא' (מלכים ח ח) את אשר יחטאו איש לרעהו ונשא בו אלה להאלותו ובא אלה לפני מזבחך בבית הזה וכו' להרשיע רשע ולצדיק לתת לו כגמולו שנאמר ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא [לא] ונקתה וזרעה זרע היא עומדת מבפנים והכהן עומד מבחוץ שנאמר והעמיד הכהן את האשה לפני ה' האשה לפני ה' ואין כהן לפני ה': **אין** משקין שתי סוטות באחת.

נראה לפרש שיעמיד שתיהן בעזרה בבת אחת להשקותן אע"פ שאין סוטות כאחת וכן נראה ובתוספתא דפרה (פ"ג) תנא נמי אין שתי פרות נעשות כאחת משנעשית אפר מביא אחרת ושורפה על גבה ותימה וכי היה אוסר בכה"ג לשמוט שני זבחים כאחד כגון שני עולות או שני חטאות שיעמיד שניהן בעזרה ויסמוט א' ואחר כך ישמוט השני והא דאמרי' בפ"ב דשחיטת חולין (דף כט: ושם) מזבחו שלא יהא א' שוחט שני זבחים מיירי שיאחוז שני לוארין כאחד לאיכא איסור דאוריתא אבל בכה"ג לא מיירי התם ובפ' נערה המאורסה (נדרים עג.) בנדרים בעי מהו שיפר אדם לשתי נשיו כאחד אותה דוקא או לאו דווקא ופשיט להו מהכא:

איכא בינייהו רותתת. נראה דהוה מלי למימר איכא בינייהו אשה אחרת שאינה סוטה לר' שמעון מותר לר' יהודה אסור להעמיד אצלה שוס אשה בשער נקטור (א) דאמר בפרק ערף נקלפי (יומא דף מב:) דפליגי נמי הכי רבי ורבי שמעון בקרא דוהוליא אותה דכתיב גבי פרה ואמר איכא בינייהו חמור דלרבי דאמר אותה לבדה אסור להוליא עמה חמור: **והא** אין עושין מצות חבילות. תימה מאי פריך והלא אין עושין מצות חבילות ליכא אלא איסור מדרבנן משוס דמיחזי עליה כמשא ואינהו פליגי בקראי:

כאן בשני כהנים. רש"י פירש וכן גבי עבד בג"ד אחד ואדון אחד ותימה והא טהרת ב' מצורעין דמי לשני עבדים של שני בני אדם: (ב) **והכהן** אוחז בבגדיה. נפרק אלו הן הלוקין (מכות דף כב:) תניא נמי הכי מזן הכנסת אוחז בבגדיו כו' ונראה משוס דכתיב בו ונקלה מצוה לנוולו בתוספתא (פ"ח) הכהנים מטילים גורלות וכל מי שיעלה גורלו אפילו כ"ג יולא ועומד בלא סוטה ואוחז בבגדיה: (ג) **אם** היה לבה נאה. אע"ג דגזירת הכתוב הוא שב ואל תעשה לאו מיעקר הוא כדאיתא פ' האשה רבה (יבמות נ.): **האיש** נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה. תימה מאי קשיא דרבנן אדרבנן והא מפרש טעמא בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה.) משוס דכתיב אותו בלא כסותו ואין אותה בלא כסותה א"כ למה היה לנו לנוולה מאחר שהכתוב אומר שלא לנוולה אם היינו מנוולין אותה א"כ אנו עוקרין הכתוב בידים י"ל בין לר' יהודה בין לרבנן דאותו לא בא אלא למעט על הכסות שלו הילכך לרבנן לא שמענו מן התורה מה דינה והרשות ביד בית דין לעשות כמה שירצו ובגמרא מפרש במאי פליגי להכי קשיא דרבנן אדרבנן כיון דלא חיישינן להרהורים היה לנו לנוולה משוס יסור:

ואי משוס כהן המשקה אותה יהפוך פניו לגד אחר והכי תני בספרי בהדיא ופרע את ראש האשה סדין של בוץ פורש בינו לבין העם כהן פוגה לאחוריו ופורעה כדי לקיים בה מצות פריעה ולרבי יהודה נמי נעשה כך וי"ל לר' יהודה אם היו פורסין סדין בינה לבין האנשים לא היה ניוול כל כך בפני הנשים כמו באנשים שאין אשה בושה מפני חברותיה ולא יוסרו: **גמירי** אין יצר הרע שולט אלא במה שעיניו רואות. מקשי' מפרק אין דורשין (חגיגה יא.): דאמר עריות בין בפניו בין שלא בפניו נפיש יצריהו ולא קשיא מידי דהתם ה"פ מאחר שראה הערוה פעם אחת שוב מהרהר אחריה לעולם אפי' שלא בפניה אבל מאחת שראה הנקלקת ערומה אינו מהרהר אחר אחרת:

(ב) מהדרין נב: [מוספתא מהדרין פ"ט], (ג) [תענית כז.], (ד) [יומא מח: וש"נ], (ה) [נדרים עג. ע"ש מוספתא דנגעים פ"ח ע"ש ומוספתא סוטה פ"ח ע"ש], (ו) [קדושין סח: וש"נ], (ז) ל"ל דתניא, (ח) [ברכות מט. פסחים קנ:], (ט) [סנהדרין מה.], (י) [מיר מה:], (יא) ל"ל מסתקלא ודע דבמהדרין מה. איתא מקטלא], (יב) [במהדרין איתא רבה], (יג) [עי' תענית כז.], (יד) פ"ח קיימים, (טו) [עי' היטב נדרים עג. ומש"ש על הגליון], (טז) [בנדרים כד], (יז) [שיין לעיל ז. במשנה], (יח) [שיין לעיל ז. במשנה], (יט) [שיין לעיל ז. במשנה].